

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Сьогодні соціальна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами є однією із актуальних послуг соціальної роботи. Організація та реалізація заходів із соціальної реабілітації вимагають співпраці та взаємодії з іншими організаціями, установами та підприємствами. Саме тому вважаємо, необхідним розглянути використання міждисциплінарного підходу у розв'язанні проблеми соціальної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами.

Науковці, Н. Барна та А. Коротєєва, розуміють поняття «соціальна реабілітація» як «поновлення, включення в нормальний процес соціалізації хворих, осіб, що пережили стрес під час аварій, катастроф, стихійних лих тощо» [1, с. 104].

На думку О. Кравченко, соціальну реабілітацію варто «розглядати як ґрунтовний результат реабілітаційної діяльності, який може досягатися лише завдяки комплексу дій усіх видів реабілітації, оскільки лише під час їх спільної реалізації можливе істинне і повноцінне відновлення здібностей інваліда до соціального функціонування» [4, с. 93]. Також О. Кравченко зазначає, що «увесь комплекс заходів соціальної реабілітації має бути спрямований на відновлення і розвиток активного соціального суб'єкта, особистості, здатної до вольових зусиль, трудової мотивації, саморозвитку» [4, с.95].

На думку О. Кравченко, міждисциплінарний підхід в обґрунтуванні системи соціально-психологічної реабілітації необхідний задля синтезу й взаємозбагачення існуючих концепцій інклюзивного освітньо-виховного процесу [4].

О. Гордійчук вважає, що міждисциплінарність доцільно розглядати з кількох позицій, а саме:

1. «міждисциплінарність – взаємопроникнення, взаємозбагачення підходів і методів різних наук (дисциплін);
2. міждисциплінарність – це можливість виявити, розпізнати, сприйняти те, що було прихованим у надрах окремо взятої науки за умови використання методів та інструментарію інших наук;
3. міждисциплінарність – це запозичення взаємопов'язаними науками методів, інструментарію, результатів дослідження, використання їхніх теоретичних схем, моделей, категорій, понять;
4. міждисциплінарність – це не лише запозичення методів, інструментарію різних наук, а й інтеграція останніх у сенсі конструювання міждисциплінарних об'єктів, предметів, опрацювання яких дозволяє

отримати нове наукове знання;

5. міждисциплінарність – це науково-педагогічна новація, що породжує здатність побачити, розпізнати, сприйняти те, що є недоступним у межах окремо взятої науки з її специфічним, вузькоорієнтованим об'єктом, предметом і методами дослідження;

6. міждисциплінарність – у широкому, функціональному її розумінні – це синергія різних наук, що передбачає розвиток інтеграційних процесів, зростаючу взаємодію методів, інструментарію задля отримання нового наукового знання» [2].

На думку А. Філіпенка, основними факторами розвитку міждисциплінарності в науці та освіті є:

- «іманентна складність (комплексність) природи і суспільства;
- потреба у дослідженні проблем і питань, які неможливо здійснити в рамках окремих дисциплін;
- необхідність розв'язання соціальних проблем національного і глобального характеру;
- суперечливий розвиток нових технологій (цифрових)» [5].

Міждисциплінарність вживається в широкому та вузькому значеннях; у широкому значенні – включає в себе мультидисциплінарність та трансдисциплінарність; у вузькому – власне міждисциплінарність [5].

А. Філіпенко вважає, що епістемологічні виміри міждисциплінарності набувають вирішального значення в процесі утвердження нових підходів у навчанні та в наукових дослідженнях [5].

На думку А. Колот, міждисциплінарність на практиці реалізується у двох підходах:

- «міждисциплінарність є сполучною ланкою між різними науками, неформально об'єднує їх, не порушуючи їх індивідуальності, унікальності, своєрідності;
- міждисциплінарність постає як реальний інструмент об'єднання наук, появи інтегрованих продуктів, проектів, міждисциплінарних об'єктів дослідження» [3].

Отже, міждисциплінарність дає змогу більш ширше дослідити потенціал методології та пошуку тих методів, які сприятимуть розв'язанню проблеми. У межах однієї наукової дисципліни неможливо вивчити всебічно проблему. Однак проблема соціальної реабілітації вимагає детального та різнобічного дослідження, оскільки це впливає на пошук рішень та шляхів розв'язання цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Барна Н. В., Коротєєва А. В. Інклюзивно-реабілітаційний туризм: посібник. Київ, 2020. 124 с. URL: https://www.sgpinfo.org.ua/sites/default/files/pdf/inklyuzyvnyu_turyzm_.pdf (дата звернення: 27.03.2023).

2. Гордійчук О. Є. Міждисциплінарний підхід як невід’ємна умова інклюзивної діяльності. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 2015, III(31), Issue 61, С. 25–28.
3. Колот А. Міждисциплінарний підхід як передумова розвитку економічної науки та освіти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2014. С. 18–22.
4. Кравченко О. О. Освітньо-виховний, реабілітаційний та оздоровчий потенціал інклюзивного туризму в умовах інклюзивного навчання: монографія; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Київ: ЦП Компрінт, 2022. 270 с.
5. Філіпенко А. С. Міждисциплінарна методологія: базові принципи. *International relations, part «Economic sciences»*. Вип. 13. 2018. С. 7–13.

Дарина Васильєва

ОСВІТНІ ВТРАТИ З МАТЕМАТИКИ У УЧНІВ

Протягом 2020–2021 років через пандемію COVID-19 навчання у навчальних закладах відбувалося у змішаному форматі (періодично вводились карантини в областях, навчальних закладах чи окремих класах). З 24 січня 2022 року навчання перейшло у дистанційний формат внаслідок широкомасштабного вторгнення російської федерації на територію України. 2022/2023 навчальний рік в залежності від місця розташування та наявних умов навчальні заклади провели в різних форматах: дистанційному, змішаному, традиційному (з поправкою на наявність тривоги). Тобто, вже 3 навчальних роки українські учні навчаються в специфічних умовах, що характеризуються зменшенням кількості уроків, їх тривалості, зміною формату їх проведення та зниженням когнітивних процесів учнів.

Відділ математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України продовж цих 3 років щорічно проводить опитування вчителів математики та учнів задля з’ясування стану навчання математики. Найгірша ситуація була у лютому-травні 2022 року. За опитуванням, не більше 80% учням 5–11 класів було запропоноване дистанційне навчання математики від їхнього навчального закладу. Не кожен учень мав змогу навчатися дистанційно (перебував в небезпеці, не мав засобів для навчання, тощо). Близько 90% учнів, які знаходяться на неокупованих територіях, мали змогу хоча б періодично навчатися дистанційно, якщо таке було запропоноване. Але 95% учнів, що знаходились на окупованих територіях (навіть ті, що періодично мали доступ до інтернету і зв’язку із учителем) не мали можливості дистанційно навчатися. Частина учнів виїхали за кордон (близько 19%), деякі вирішили, що вже не повернуться в Україну (7%). У кожному класі були учні, що не навчалися (18% учнів 5–6 класів, 24% учнів 7–9 класів, 21% учнів 10–11 класів). Лише 89% учнів 5–6